

„Prawda, ta ostateczna broń przeciw przemocy – zwycięży.
Tak jak kłamstwo katyńskie było fundamentem PRL,
tak prawda o Katyniu jest fundamentem wolnej Rzeczypospolitej”.

(Z niewyłoszonego przemówienia Śp. Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej
Lecha Kaczyńskiego na uroczystości 10 kwietnia 2010 roku w Katyniu)

**Szanowni Państwo,
Dyrektorzy szkół i placówek oświatowych,
Nauczyciele, Katecheci, Rodzice,
Przedstawiciele edukacyjnych organizacji obywatelskich,
Czcigodni Księża,
Drodzy Uczniowie, wszyscy zainteresowani,**

zwracam się jeszcze raz do Państwa Dyrektorów i Nauczycieli, Katechetów, Rodziców, Księży, organizacji społecznych, a przede wszystkim do młodzieży o życzliwe przyjęcie, wzorem lat poprzednich, propozycji udziału uczniów klas V-VIII szkół podstawowych (a także, w formie określonej w Regulaminie Konkursu, uczniów klas I-IV) oraz uczniów szkół ponadpodstawowych w Konkursie, którego tytuł brzmi: **XIV Wojewódzki Konkurs Historyczno-Literacki „By czas nie zaćmił i niepamięć”**. W poszukiwaniu prawdy o Katyniu, Smoleńsku i Obławie Augustowskiej oraz bohaterach i ofiarach tych tragicznych wydarzeń. Przeprowadzonych dotychczas trzynaste edycji Konkursu udowodniło, iż przedsięwzięcie to jest dobrze oceniane i bardzo potrzebne. Dotychczas w Konkursie wzięło udział prawie 700 uczniów.

Partnerem tegorocznej edycji Konkursu, podobnie jak w roku poprzednim, jest na mocy ponownie zawartego Porozumienia Oddział Instytutu Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni Przeciwko Narodowi Polskiemu w Białymstoku.

Analiza treści prac wskazuje, że postawienie przed uczniami zadania w postaci poszukiwania prawdy o wydarzeniach historycznych będących przedmiotem Konkursu inspiruje ich do formułowania pytań, prowadzenia samodzielnych badań, dociekań i analiz, podejmowania przemyśleń i wyciągania wniosków. I tym razem z zainteresowaniem więc będziemy oczekiwać odpowiedzi na pytanie, na ile wzrosła przez ostatni rok wiedza młodzieży o trzech bolesnych kartach naszych najnowszych dziejów: Zbrodni Katyńskiej, Obławie Augustowskiej i Katastrofie Smoleńskiej. Opublikowane w 2022 roku, zgodnie z regulaminem Konkursu i wcześniejszą zapowiedzią, prace laureatów, najwyżej ocenione w jego poprzednich dziesięciu edycjach, jednoznacznie dowodzą, że wiedza uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych na temat wydarzeń historycznych stanowiących przedmiot Konkursu jest coraz większa, a same prace są coraz bardziej dojrzałe. Będziemy ten cenny i pozytywny proces w dalszym ciągu uważnie obserwować.

Wiosną 1940 roku na mocy decyzji najwyższych władz Związku Sowieckiego zamordowano w Katyniu i innych obozach kaźni blisko 22 tys. polskich jeńców wojennych wziętych do niewoli po wkroczeniu Armii Czerwonej na terytorium II Rzeczypospolitej we wrześniu 1939 roku. Byli wśród nich żołnierze Wojska Polskiego, policjanci, urzędnicy, profesorowie, artyści, lekarze, prawnicy, nauczyciele, inżynierowie, księża. Stanowili oni elitę narodu, jego potencjał państwowy, obronny, intelektualny i twórczy. Ofiary mordu zostały pogrzebane w zbiorowych, bezimiennych mogiłach. Informację o odkryciu masowych grobów w Katyniu pierwsi podali Niemcy 13 kwietnia 1943 roku.

Próby wyjaśnienia sprawy przez Polski Rząd na Uchodźstwie przy pomocy Międzynarodowego Czerwonego Krzyża doprowadziły do zerwania przez Kreml 25 kwietnia 1943 roku stosunków z rządem emigracyjnym. Propaganda ZSRS upowszechniała wersję o eksterminacji polskich jeńców wojennych przez hitlerowskie Niemcy, a po II wojnie światowej wraz z nią czyniły to także władze PRL. Prawda o Zbrodni Katyńskiej była ukrywana przez ponad pół wieku. Dopiero 13 kwietnia 1990 roku władze ZSRS przyznały, że zbrodni dokonało rosyjskie NKWD. W roku 1992 Polska otrzymała kopie dokumentów dotyczących tej zbrodni. Rosja wszczęła nawet śledztwo, które zakończono jednak w 2005 roku uznając, iż mord na polskich jeńcach nie był ludobójstwem, lecz „zwykłym” przestępstwem, które uległo przedawnieniu. W 2007 roku Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ustanowił 13 kwietnia Dniem Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej.

W 2026 roku przypada 81. rocznica wielkiej akcji pacyfikacyjnej przeprowadzonej na terenie powiatów augustowskiego, suwalskiego, sejneńskiego i sokólskiego w lipcu 1945 roku, a więc ponad dwa miesiące od zakończenia II wojny światowej, przez sowieckie (kontrwywiad „Smiersz”, NKWD, oddziały Armii Czerwonej) i polskie komunistyczne (UB, MO, I Pułk Praski Ludowego Wojska Polskiego, PPR) formacje policyjno-wojskowe i polityczne. Zbrodnię tę nazywamy dzisiaj Obławą Augustowską. Wiedza o tragicznych wydarzeniach z lipca 1945 roku, mimo wysiłków w odkrywaniu nowych jej elementów, jest wciąż niepełna. Przede wszystkim nie jest znane miejsce spoczynku ofiar ani ich dokładna liczba. Mamy wciąż do czynienia z ukrywaniem prawdy, podobnie jak to miało miejsce przez dziesiątki lat w odniesieniu do Zbrodni Katyńskiej.

Jedenaście lat temu z mojej inicjatywy popartej przez Klub Parlamentarny Prawo i Sprawiedliwość Sejm Rzeczypospolitej Polskiej 25 lipca 2014 roku podjął po raz pierwszy uchwałę w sprawie uczczenia pamięci ofiar Obławy Augustowskiej. Rok później w imieniu Prawa i Sprawiedliwości przedłożyłem Sejmowi RP projekt ustawy o Dniu Pamięci Ofiar Obławy Augustowskiej. 9 lipca 2015 roku Sejm Rzeczypospolitej Polskiej uchwalił tę ustawę ustanawiając **12 lipca Dniem Pamięci Ofiar Obławy Augustowskiej**.

10 lipca 2025 roku Sejm ponownie podjął uchwałę oddającą hołd Ofiarom Obławy Augustowskiej w 80. rocznicę zbrodni. Mimo trudnej dyskusji podczas prac sejmowej Komisji Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Środków Przekazu, uchwała ta została podjęta przez Sejm jednogłośnie.

W ciągu ostatnich lat pamięć o Obławie Augustowskiej utrwalana jest m.in. w postaci kolejnych tablic memorialnych (Jasna Góra w Częstochowie, Pomnik Nieznanego Żołnierza w Warszawie, kościoły w Suwałkach, Augustowie, Sejnach i Sokółce). W czerwcu 2018 roku na jednym z rond w Suwałkach, we wrześniu 2019 roku w Augustowie, a we wrześniu 2020 roku w Sokółce zostały osłonięte wymowne w swojej symbolice pomniki Ofiar Obławy Augustowskiej.

W maju 2021 roku dzięki staraniom Związku Pamięci Ofiar Obławy Augustowskiej, na czele ze Śp. Księdzem Prezesem Stanisławem Wysockim i wsparciu Lasów Państwowych odsłoniliśmy najnowszą instalację memorialną w Puszczy Augustowskiej w miejscu ostatniego tymczasowego obozu ofiar Obławy przed ich egzekucją. 28 marca 2023 roku zorganizowaliśmy w Suwałkach sympozjum popularno-naukowe „Obława Augustowska – trudna droga do prawdy i godnej pamięci”. Konferencję o podobnym tytule przeprowadziliśmy 9 lipca 2025 roku w Sali Kolumnowej Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej. 12 lipca 2023 roku miało miejsce odsłonięcie Muru Pamięci Ofiar Obławy Augustowskiej przy powstającym Domu Pamięci Obławy Augustowskiej w Augustowie. Dom ten, po wykonaniu prac inwestycyjno-adaptacyjnych i konserwatorskich tzw. Domu Turka w Augustowie, stanowiący muzeum Obławy Augustowskiej w ramach Instytutu Solidarności i Męstwa im. Witolda Pileckiego, został wraz z wystawą stałą uroczystie przekazany do użytku 12 lipca 2025 roku.

Wysiłki na rzecz prawdy i pamięci o Obławie Augustowskiej napotykają wciąż na różne przeszkody. Jedne wynikają z przyczyn obiektywnych – głównie z braku dostępu do rosyjskich i białoruskich archiwów, inne z działań przedstawicieli postkomunistycznego środowiska, w którego interesie nie leży prawda i kultywowanie pamięci o zbrodni Obławy Augustowskiej. Potwierdza to świeżo udostępniona opinii publicznej wystawa stała w Domu Pamięci Obławy Augustowskiej w Augustowie, która wzbudziła duże kontrowersje ze względu na stronicze przedstawienie niektórych jej elementów. Jednym z nowych wyzwań dla uczestników Konkursu mogłaby być konfrontacja zdobytej przez nich wiedzy o Obławie Augustowskiej z kształtem i wymową tej Wystawy.

10 kwietnia 2026 roku będziemy obchodzić 16. rocznicę Katastrofy Smoleńskiej. W przyjętym jednogłośnie 13 kwietnia 2010 roku Oświadczeniu Posłów i Senatorów Rzeczypospolitej Polskiej stwierdzono, że 10 kwietnia 2010 roku doszło „do największej tragedii w powojennej historii Polski”. Wiąże się ona nierozdzielnie ze Zbrodnią Katyńską, wszak cała 96-osobowa polska delegacja państwowa na czele z Prezydentem Rzeczypospolitej Polskiej prof. Lechem Kaczyńskim i Jego Małżonką, ostatnim Prezydentem RP na uchodźstwie Ryszardem Kaczorowskim, przedstawicielami Parlamentu, rządu, duchowieństwa, Rodzin Katyńskich i innych stowarzyszeń, dowódcami Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, szefami urzędów i instytucji państwowych oraz funkcjonariuszami Biura Ochrony Rządu (obecnie Służba Ochrony Państwa) i obsługą samolotu zginęła w drodze na obchody 70. rocznicy mordu katyńskiego.

Jedną z form uczczenia ofiar i bohaterów tych tragicznych wydarzeń, utrwalania ich w naszej zbiorowej pamięci, zapewnienia im trwałego miejsca w świadomości narodowej kolejnych pokoleń Polaków, poszukiwania pełnej prawdy, bez przemilczeń i zakłamań o tych bolesnych kartach naszych dziejów, a także źródeł inspiracji do wypełniania patriotycznego testamentu tych, którzy oddali swoje życie służbie naszej Ojczyźnie, jest udział w Konkursie „By czas nie zaćmił i niepamięć”, do którego raz jeszcze serdecznie zapraszam i zachęcam.

Podobnie jak w latach poprzednich, tegorocznej czternastej edycji Konkursu patronować będą zainteresowane środki publicznego przekazu.

W załączniku zaktualizowany Regulamin Konkursu.

Białystok, 24 października 2025 roku

Posel na Sejm
Rzeczypospolitej Polskiej

Jarosław Zieliński